

Foto: Kerterminde Kommune og Østfyns Museer

FAKTA

I en survey blandt deltagerne i Bygningskultur 2015's kommunale netværk svarer kommunerne:

- Behovet for kortlægning af kulturmiljøerne er stort særligt i landsbyer og i bykerner.
- I 60 % af kommunerne er kun ca. halvdelen af de bevaringsværdige bygninger reelt sikret.
- Den største barriere mod sikring af kvalitetene er manglende viden.

Læs mere på www.bygningskultur2015.dk

KERTEMINDE KOMMUNE SIKRER LANDSBYERNES BEVARINGSVÆRDIER GENNEM LOKALPLANLÆGNING

Ca. halvdelen af Bygningskultur 2015's kommunale netværk peger på, at der er et stort behov for sikring af bevaringsværdierne i kommunernes landsbyer. Kommunerne kan, gennem lokalplaner, bidrage til at sikre bevaringsværdierne, og en bygning er først bevaringsværdig i juridisk forstand, når den er udpeget i kommuneplanen eller i en lokalplan. I Kerterminde Kommune arbejder man på at sikre de bærende bevaringsværdier i to af kommunens landsbyer.

Landsbyerne Måle og Viby på Nordøstfyn har altid tiltrukket sig opmærksomhed fra arkitektur- og bevaringsinteresserede. Allerede i starten af 1970'erne lavede nogle arkitektstuderende i regi af Det særlige Bygningssyn en opmåling af bygningerne i Viby, og i de tidligere regionsplaner var landsbyerne tillige udpeget som særlige kulturmiljøer. Begrundelsen herfor knyttede sig til landsbyernes fredede bygninger, men også til de velbevarede fysiske strukturer i og omkring landsbyerne. Strukturerne er fysiske spor fra jordfællesskabet i landsbyerne, som blev varetaget af landsbyejervalene. Landsbyejervalene har således æren for de velbevarede strukturer, som tæller landsbyernes hegn, diger og skel, ager, eng og skov, der i dag står som ved udskiftningen i 1700tallet. De indgik derfor i vurderingen som en stor værdi for landsbyerne. Landsbyerne er yderligere kendetegnet ved, at de har bevaret en tæt forbindelse til hinanden og til det nærliggende Hverringe Gods, som stadig ejer en del af ejendommene i Måle. Af disse grunde var det naturligt for Kerterminde Kommune at starte sikringen af bygningsarven i kommunen her.

DIALOG BANEDE VEJEN

“Det har altid ligget klart, at der skulle sættes fokus på bevaringsværdierne i landsbyerne”, siger arkitekt og planlægger i Kerterminde Kommune Anne Sofie Faarkrog, som siden 2009 har arbejdet med de bevarede lokalplaner for landsbyerne. Lokalplanerne er på nuværende tidspunkt under udarbejdelse, og arbejdet har involveret en tæt dialog med borgerne gennem de sidste par år. Dialogen har både bestået i nedsættelse af arbejdsgrupper med lokale borgere og inddragelse af lokale nøglepersoner i forbindelse med både valget af kortlægningsmetoder og drøftelser om, hvilke udviklingspotentialer der eksisterer for landsbyerne.

STRATEGISKE PARTNERSKABER

I forbindelse med opstarten på planarbejdet i 2009 blev en arbejdsgruppe nedsat med repræsentanter fra kommunen, to repræsentanter fra hver landsby samt Hverringe Gods. Repræsentanterne fra landsbyerne blev inviteret, fordi de var særligt interesserede i spørgsmålet om bevaring og på grund af deres

engagement i det frivilligt drevne lokalhistoriske arkiv. Dertil havde en af borgerne også en faglig tilknytning til Kunstakademiets Arkitekt-skole. Kommunen ønskede at foretage SAVE-kortlægninger som grundlaget for lokalplanerne i de to landsbyer. I stedet for, som ofte, at få foretaget SAVE-kortlægningen af et konsulentfirma, valgte kommunen på baggrund af møder med arbejdsgruppen, at inddrage studerende fra Kunstakademiets Arkitekt-skole. Registreringen blev foretaget på bygningsniveau, hvilket betyder, at kommunen nu står med et stort, detaljeret materiale over bevaringsværdierne i de to landsbyer. De arkitektfaglige vurderinger blev kvalitetssikret af Center for Bygningsbevaring og bliver suppleret med kulturhistoriske input og vurderinger fra Østfyns Museer.

BÆRENDE BEVARINGSVÆRDIER I LANDSBYEN

“Det var spændende at være med til at foretage registreringerne, fordi det gav anledning til nogle interessante diskussioner om bevaringsværdierne i landsbyerne”, fortæller Anne Sofie Faarkrog. Viby og Måle hører til

Turisterne efterspørger hver sommer det lille bed and breakfast ved den blå cykel i Viby. Foto: Kerteminde Kommune og Østfyns Museer

blandt landets mest velbevarede landsbyer fra landsbyfællesskabets tid, men der findes dog bygninger, hvor der er sket ændringer, der gør det svært at få øje på bevaringsværdierne. Som Anne Sofie Faarkrog formulerer det: "Nogle bygninger har ændret sig meget, men bare i kraft af deres volumen vil der mangle noget, hvis de var væk." Igennem SAVE-registreringen af de enkelte bygninger fik de således også fokus på landsbyernes indre sammenhæng, bygningernes relation til vejen samt relationer til det omkringliggende landskab. Dette får betydning for, hvordan lokalplanerne bliver udarbejdet. Allerede nu, med materialet fra SAVE-registreringen, har planafdelingen dog fået et godt udgangspunkt for at sætte ord og billeder på værdierne i landsbyerne.

LOKALPLANEN VIL PEGE PÅ UDVIKLINGSMULIGHEDER

Et særligt opmærksomhedspunkt i lokalplanerne bliver de firlængede gårde med stråtag. Denne bygningstype er truet i Danmark, fordi mange river en længe eller to ned, idet bygningstypen stemmer dårligt overens med et moderne familieliv. Derfor skal der i lokalplanen åbnes op for, at dele af bygningsmassen kan få nye anvendelser, samtidig med at de bærende bevaringsværdier opretholdes. For bygninger der ikke er fuldt ud bevaringsværdige, er det hensigten at øge mulighederne for at tilpasse dem og give dem nyt liv. Det skal modvirke tendensen til, at de ellers rives ned eller at ejerne lader dem forfalde. "Det er vigtigt, at vi ikke med lokalplanerne fastlåser ud-

viklingen af bygningerne. Moderne mennesker skal kunne leve der", siger Anne Sofie Faarkrog.

ANVISNINGER TIL EJERNE

De bevarende lokalplaner bliver i hovedtræk opdelt i et indledende afsnit, hvor nogle overordnede træk og sammenhænge for hver af landsbyerne bliver fremhævet. Herefter følger retningslinjer for de enkelte bygninger. På nuværende tidspunkt er der ikke fastlagt specifikke retningslinjer til lokalplanerne, men et hovedformål er at give anvisninger til grundejerne om gode måder at bevare og udvikle deres bygninger på. Anvisningerne skal med i selve planerne, hvor de SAVE-registrerede bygninger hver får en side med billede og bestemmelser tilknyttet. Afhængig af hvor omfattende lokalplanerne bliver, kan en del af anvisningerne blive vedlagt i et hæfte tilknyttet planen. Håbet er således, at beboerne i landsbyerne får glæde af SAVE-registreringerne og de bevarende lokalplaner. Ifølge Anne Sofie Faarkrog er beboerne godt klar over, at landsbyerne har en særlig værdi. Bevaring og kulturarv virker som en del af identiteten i landsbyerne: "Det er velfungerende landsbyer, hvor der fx ikke findes tomme huse eller er fraflytningstendenser. Jeg tror, kulturarven allerede nu har en betydning for folk, der bor der, og den er en vigtig del af landsbyernes popularitet. Med vores faglige vurderinger via SAVE-registreringerne, får ejerne den viden, de skal bruge for at sikre værdien af deres huse og det miljø, de ligger i. Dertil skaber planen tryk om, at vi også i kommunen passer på kvalitetene", vurderer Anne Sofie Faarkrog afslutningsvis.

FAKTA

For mere information om den forudgående borgerinddragelse og arkitekturpolitik i Kerteminde Kommune anbefales artiklen 'Bygningskulturarven hjælper landsbyerne'.

Find den i Bygningskultur 2015's hæfte '6 Gode Grunde til at bruge bygningskulturen i kommunen'.

Pjecen kan hentes på www.bygningskultur2015.dk

Et af de mange karakteristiske rødmalede bindingsværkshuse der kan opleves fra offentlig vej. Foto: Helle Nysted Andersen

De to landsbyer delte bl.a. forsamlingshus og skole før i tiden. Fryseriet på billedet ligger midt mellem de to landsbyer. Foto: Helle Nysted Andersen

Bygningerne ligger mange steder helt ud til vejen, og bidrager til et særligt miljø i landsbyerne. Foto: Helle Nysted Andersen